

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

III. ÚS 444/2012-14

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 12. septembra 2012 predbežne prerokoval sťažnosť Ing. V. B., B., vedenú pod sp. zn. Rvp 10724/2012, sťažnosť Z. B., B., vedenú pod sp. zn. Rvp 10725/2012 a sťažnosť obchodnej spoločnosti K., s. r. o., Z., vedenú pod sp. zn. Rvp 10726/2012, zastúpených advokátom JUDr. D. P., B., vo veci namietaného porušenia ich základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd rozsudkom Rozhodcovského súdu pri Slovenskej arbitrážnej komore, s. r. o., sp. zn. VK 9/2012 zo 7. júna 2012 a takto

r o z h o d o l :

1. Sťažnosť Ing. V. B. vedenú pod sp. zn. Rvp 10724/2012, sťažnosť Z. B. vedenú pod sp. zn. Rvp 10725/2012 a sťažnosť obchodnej spoločnosti K., s. r. o., vedenú pod sp. zn. Rvp 10726/2012 s p á j a na spoločné konanie, ktoré bude ďalej vedené pod sp. zn. III. ÚS 444/2012.

2. Sťažnosti Ing. V. B., Z. B. a obchodnej spoločnosti K., s. r. o., o d m i e t a pre nedostatok právomoci Ústavného súdu Slovenskej republiky na ich prerokovanie.

Odôvodnenie:

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) boli 30. júla 2012 doručené sťažnosti Ing. V. B. (ďalej len „sťažovateľ 1“), Z. B. (ďalej len „sťažovateľka 2“) a sťažnosť obchodnej spoločnosti K., s. r. o. (ďalej len „sťažovateľka 3“, všetci ďalej len „sťažovatelia“), ktorými namietajú porušenie svojho základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) rozsudkom Rozhodcovského súdu pri Slovenskej arbitrážnej komore, s. r. o. (ďalej len „rozhodcovský súd“), sp. zn. VK 9/2012 zo 7. júna 2012 (ďalej aj „napadnutý rozsudok“).

Zo sťažností vyplýva, že sťažovatelia 1 a 2 boli napadnutým rozsudkom vydaným rozhodcovským súdom ako ručiteľia a sťažovateľka 3 ako dlžníčka zaviazaní zaplatiť spoločne a nerozdielne obchodnej spoločnosti I., a. s. (ďalej aj „žalobca“), sumu 30 714,45 € s príslušenstvom.

Sťažovatelia poukazujú na to, že *„podľa odôvodnenia Rozhodcovského rozsudku prihliadol rozhodca len na skutočnosti a tvrdenia uvádzané spoločnosťou I., a. s., so sídlom vo Z. ako žalobcom v uvedenom rozhodcovskom konaní“, pričom na nimi uvádzané skutočnosti „neprihliadal a ani sa nimi v odôvodnení Rozhodcovského rozsudku nijako relevantne nevysporiadal“.*

Podľa tvrdenia sťažovateľov v rozhodcovskom konaní vedenom rozhodcovským súdom súdu pod sp. zn. VK 9/2012 okrem iného namietali, že pohľadávka žalobcu voči sťažovateľke 3 zanikla započítaním, o čom boli rozhodcovskému súdu predložené aj príslušné listinné dôkazy. Keďže sťažovateľ 1 a sťažovateľka 2 boli v danom prípade ručiteľmi za záväzky sťažovateľky 3, mal ich ručiteľský záväzok uvedeným započítaním zaniknúť podobne, ako aj záväzok sťažovateľky 3, a tým aj žalovaná pohľadávka žalobcom.

V odôvodnení napadnutého rozsudku je k námietke započítania len uvedené, že „súd v zmysle horecítovaného o nej nerozhodoval rozsudkom, ale svoje rozhodnutie odôvodnil v tomto rozsudku“, pričom ďalej odôvodnenie napadnutého rozsudku sa touto námietkou nezaoberá. Sťažovatelia v tejto súvislosti namietajú, že „z odôvodnenia Rozhodcovského rozsudku vôbec nie je možné akokoľvek usúdiť, prečo rozhodca neprihliadal na započítanie urobené spoločnosťou K. s.r.o. so sídlom v Z., z akých dôkazov pri vydávaní Rozhodcovského rozsudku vychádzal a akými úvahami sa pri hodnotení dôkazov riadil a ako vlastne vec v konečnom dôsledku s prihliadnutím na započítanie právne posúdil“.

V nadväznosti na uvedené sú sťažovatelia toho názoru, že napadnutým rozsudkom došlo k porušeniu ich základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

Sťažovatelia taktiež uvádzajú, že Okresnému súdu Veľký Krtíš (ďalej len „okresný súd“) podali žalobu o zrušenie napadnutého rozsudku „z dôvodov podľa ustanovenia § 40 ods. 1 písm. c), f) a g) Zákona o rozhodcovskom konaní, a to vzhľadom na závažné pochybenia Rozhodcovského súdu pri Slovenskej arbitrážnej komore, s. r. o...“. Súdne konanie o ich žalobe je okresným súdom vedené pod sp. zn. 1 Cb 3/2012. Podľa vedomostí sťažovateľov okresný súd neurobil v ich veciach dosiaľ žiaden úkon.

Sťažovatelia zhodne tvrdia, že v občianskom súdnom konaní sa nemôžu „domáhať zrušenia rozhodcovského rozsudku z dôvodov uvedených v sťažnosťach, pretože to Zákon o rozhodcovskom konaní nepripúšťa“. Upriamujú pritom pozornosť na nález ústavného súdu č. k. III. ÚS 162/2011-34 z 31. mája 2011, v ktorom sa okrem iného uvádza, že „Ak... po skončení jednoinštančného konania pred rozhodcovským súdom nie je žiadna účinná možnosť nápravy prostredníctvom všeobecných súdov, je namieste, aby to tohto procesu aktívne zasiahol aj ústavný súd.“.

Ďalej sťažovatelia argumentujú tým, že ak nebudú v konaní o ich návrhoch na zrušenie napadnutého rozsudku úspešní, nebudú už mať žiadne opravné prostriedky na ochranu svojich práv, a navyše im medzitým lehota ustanovená v § 53 ods. 3 zákona

Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) dávno uplynie. Domnievajú sa preto, že nemajú inú možnosť, ako domáhať sa ochrany svojich práv podaním sťažnosti podľa čl. 127 ods. 1 ústavy.

V nadväznosti na uvedené sťažovatelia navrhujú, aby ústavný súd rozhodol tak, že ich v sťažnostiach označené práva boli napadnutým rozsudkom porušené. Zároveň sa domáhajú aj zrušenia tohto rozsudku a priznania úhrady trov konania.

S odvolaním sa na § 52 ods. 2 zákona o ústavnom súde sťažovatelia taktiež navrhujú, aby ústavný súd odložil *„vykonateľnosť rozsudku Rozhodcovského súdu pri S., s. r. o., V., rozhodcu M. V. číslo konania VK 9/2012 z 7. 6. 2012 až do právoplatnosti rozhodnutia Ústavného súdu Slovenskej republiky vo veci samej“*.

II.

Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Podľa čl. 140 ústavy podrobnosti o organizácii ústavného súdu, o spôsobe konania pred ním a o postavení jeho sudcov ustanoví zákon.

Konanie o sťažnostiach je bližšie upravené predovšetkým v § 49 až § 56 zákona o ústavnom súde.

1. K spoločnému prerokovaniu vecí

Podľa § 31a zákona o ústavnom súde ak tento zákon neustanovuje inak a povaha veci to nevyklučuje, použijú sa na konanie pred ústavným súdom primerane ustanovenia zákona č. 99/1963 Zb. Občiansky súdny poriadok v znení neskorších predpisov (ďalej len „OSP“).

V zmysle § 112 ods. 1 OSP môže súd v záujme hospodárnosti konania spojiť na spoločné konanie veci, ktoré sa uňho začali a skutkovo spolu súvisia alebo sa týkajú tých istých účastníkov.

Zákon o ústavnom súde nemá osobitné ustanovenie o spojení vecí, avšak v súlade s citovaným § 31a zákona o ústavnom súde možno v konaní o sťažnosti podľa čl. 127 ústavy použiť na prípadné spojenie vecí primerane § 112 ods. 1 OSP.

S prihliadnutím na obsah sťažností vedených ústavným súdom pod sp. zn. Rvp 10724/2012, sp. zn. Rvp 10725/2012 a sp. zn. Rvp 10726/2012 a z tohto obsahu vyplývajúcu právnu a skutkovú súvislosť uvedených sťažností, ako aj vzhľadom na totožnosť rozhodcovského súdu a jeho rozhodnutia (napadnutého rozsudku, pozn.), proti ktorým sťažnosti smerujú, rozhodol ústavný súd o ich spojení na spoločné konanie tak, ako to je uvedené v bode I výroku tohto rozhodnutia.

2. K namietanému porušeniu sťažovateľmi označených práv napadnutým rozsudkom

Ústavný súd podľa § 25 ods. 1 zákona o ústavnom súde každý návrh predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa, ak tento zákon neustanovuje inak. Pri predbežnom prerokovaní každého návrhu ústavný súd skúma, či dôvody uvedené v § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde nebránia jeho prijatiu na ďalšie konanie. Podľa tohto ustanovenia návrhy vo veciach, na prerokovanie ktorých nemá ústavný súd právomoc, návrhy, ktoré nemajú zákonom predpísané náležitosti, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania. Ústavný súd môže odmietnuť aj návrh, ktorý je zjavne neopodstatnený.

Ústavný súd preskúmal na predbežnom prerokovaní sťažnosti z hľadiska existencie dôvodov podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde. V tejto súvislosti považoval za potrebné poukázať na svoje subsidiárne postavenie pri ochrane ústavou alebo kvalifikovanou medzinárodnou zmluvou garantovaných práv.

Predmetom konania pred ústavným súdom je sťažovateľmi namietané porušenie ich základného práva podľa čl. 46 ods. 1 a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, k porušeniu ktorých malo dôjsť napadnutým rozsudkom rozhodcovského súdu sp. zn. VK 9/2012 zo 7. júna 2012.

Podľa čl. 46 ods. 1 ústavy každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky.

Podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom, ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch.

Z doterajšej judikatúry ústavného súdu vyplýva, že medzi obsahom základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a obsahom práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru nemožno vidieť zásadnú odlišnosť (mutatis mutandis II. ÚS 71/97).

V súvislosti s napadnutým rozhodcovským rozsudkom ústavný súd upriamuje pozornosť na už spomenutý princíp subsidiarity (čl. 127 ods. 1 ústavy), z ktorého vyplýva, že systém ústavnej ochrany základných práv a slobôd je rozdelený medzi všeobecné súdy a ústavný súd, pričom právomoc všeobecných súdov je ústavou založená primárne („... ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd“) a právomoc ústavného súdu len subsidiárne.

Zmysel a účel princípu subsidiarity spočíva v tom, že ochrana ústavnosti nie je a ani podľa povahy veci nemôže byť výlučne úlohou ústavného súdu, ale je úlohou všetkých orgánov verejnej moci v rámci im zverených kompetencií. Všeobecné súdy, ktoré sú v občianskom súdnom konaní povinné vykladať a aplikovať príslušné zákony na konkrétny prípad v súlade s ústavou alebo kvalifikovanou medzinárodnou zmluvou podľa čl. 7 ods. 5 ústavy, sú primárne zodpovedné aj za dodržiavanie tých práv a základných slobôd, ktoré ústava alebo medzinárodná zmluva dotknutým fyzickým osobám alebo právnickým osobám zaručuje. Ústavný súd predstavuje v tejto súvislosti ultima ratio – inštitucionálny mechanizmus, ktorý nasleduje až v prípade nefunkčnosti všetkých ostatných orgánov verejnej moci, ktoré sa na ochrane ústavnosti podieľajú. Opačný záver by znamenal popieranie princípu subsidiarity právomoci ústavného súdu podľa zásad uvedených v § 53 ods. 1 zákona o ústavnom súde (III. ÚS 149/04, IV. ÚS 135/05, III. ÚS 133/05).

Ústavný súd preto pri predbežnom prerokovaní sťažností zisťoval, či ochranu tých práv, porušenie ktorých v súvislosti s napadnutým rozsudkom sťažovateľa namietajú v konaní pred ústavným súdom, neposkytuje iný všeobecný súd na základe im dostupných opravných prostriedkov predstavujúcich účinné právne prostriedky nápravy namietaného porušenia týchto práv.

Zo sťažností a z priloženej dokumentácie vyplýva, že sa sťažovatelia domáhali osobitnými žalobami zrušenia napadnutého rozsudku na príslušnom všeobecnom súde z dôvodov uvedených v § 40 ods. 1 písm. c), f) a g) zákona č. 244/2002 Z. z. o rozhodcovskom konaní v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o rozhodcovskom konaní“).

Podľa označených ustanovení zákona o rozhodcovskom konaní účastník rozhodcovského konania sa môže žalobou podanou na príslušnom súde domáhať zrušenia tuzemského rozhodcovského rozsudku, len ak

- jeden z účastníkov rozhodcovského konania popiera platnosť rozhodcovskej zmluvy,

- na vydaní rozhodcovského rozsudku sa zúčastnil rozhodca, ktorý bol rozhodnutím podľa § 9 vylúčený pre predpojatosť alebo ktorého vylúčenie účastník rozhodcovského konania pred vydaním rozhodcovského rozsudku nie zo svojej viny nemohol dosiahnuť,
- ak bola porušená zásada rovnosti účastníkov rozhodcovského konania (§ 17).

Podľa § 17 zákona o rozhodcovskom konaní účastníci rozhodcovského konania majú v rozhodcovskom konaní rovné postavenie. Každému účastníkovi rozhodcovského konania sa má poskytnúť rovnaká možnosť na uplatnenie jeho práv a na ich ochranu.

Podľa § 41 ods. 1 zákona o rozhodcovskom konaní žalobu o zrušenie rozhodcovského rozsudku možno podať v lehote 30 dní odo dňa doručenia rozhodcovského rozsudku účastníkovi rozhodcovského konania, ktorý podáva žalobu o zrušenie rozhodcovského rozsudku. Ak účastník rozhodcovského konania požiadala o opravu rozhodcovského rozsudku podľa § 36, lehota začína plynúť od doručenia rozhodnutia o oprave rozhodcovského rozsudku.

Podľa § 42 zákona o rozhodcovskom konaní ustanovenia týkajúce sa zrušenia rozhodcovského rozsudku nemôžu účastníci rozhodcovského konania v rozhodcovskej zmluve vylúčiť okrem dôvodu podľa § 40 písm. h) – obnova konania.

Podľa § 43 ods. 2 zákona o rozhodcovskom konaní ak súd zruší rozhodcovský rozsudok z iného dôvodu, ako je uvedený v odseku 1, rozhodcovská zmluva zostáva v platnosti. Rozhodcovia zúčastnení na zrušenom rozhodcovskom rozsudku sú z nového prerokovania a rozhodnutia veci vylúčení. Ak sa účastníci konania nedohodnú inak, budú noví rozhodcovia ustanovení podľa § 8.

Pokiaľ sťažovatelia v žalobách okresnému súdu zhodne tvrdia, že v okolnostiach danej veci existujú dôvody uvedené § 40 ods. 1 písm. c), f) a g) zákona o rozhodcovskom konaní, a preto sa môžu žalobou podanou na príslušnom súde domáhať zrušenia napadnutého rozsudku, je to v prvom rade všeobecný súd, ktorý bude oprávnený a povinný rozhodnúť o ochrane ich práv, a preto nie je daná právomoc ústavného súdu v tejto veci

konať. Skutočnosti, ktoré uviedli sťažovatelia v sťažnostiach, neumožňujú vyvodiť taký záver, že by namietané porušenie v ich sťažnostiach označených práv nebolo možné odstrániť v nimi iniciovaných konaní pred všeobecným súdom. S názorom sťažovateľov, že sa zrušenia napadnutého rozsudku nemôžu domáhať v občianskom súdnom konaní z dôvodov uvedených v ich sťažnostiach, preto nemožno súhlasiť, keďže sa vo svojich tvrdeniach dostávajú do vzájomného rozporu. Za takejto situácie nemožno tiež považovať za náležité odvolávanie sa sťažovateľov na nález ústavného súdu č. k. III. ÚS 162/2011-34 z 31. mája 2011, keď navyše uvedeným rozhodnutím nebol riešený prípad s úplne rovnakým skutkovým a procesným základom.

Ústavný súd konštatuje, že za daného stavu majú sťažovatelia pred všeobecnými súdmi k dispozícii účinný právny prostriedok na ochranu namietaného porušenia ich práv s tým, že v prípade, ak by okresný súd ich žalobe o zrušenie napadnutého rozhodcovského rozsudku nevyhovel, budú mať možnosť domáhať sa nápravy v opravnom konaní v rámci riadneho inštančného postupu, prípadne a za splnenia zákonom ustanovených podmienok aj využitím mimoriadneho opravného prostriedku (m. m. IV. ÚS 394/2012).

V spojitosti s tým je potrebné uviesť, že sťažnosť podľa čl. 127 ods. 1 ústavy nepredstavuje právny prostriedok nápravy, ktorý možno využiť súčasne popri iných prostriedkoch nápravy, ktoré má sťažovateľ k dispozícii; takúto sťažnosť možno uplatniť iba v tom prípade, ak napriek vyčerpaniu všetkých prípustných prostriedkov nápravy došlo podľa tvrdenia sťažovateľa k porušeniu jeho základných práv alebo slobôd (m. m. IV. ÚS 21/02).

Sťažovatelia si preto nemôžu vybrať orgán verejnej moci, ktorý im má poskytnúť ochranu pred namietaným porušením ich práv. Povinnosťou sťažovateľov je vyčerpať všetky právne prostriedky ochrany nimi označených práv, porušenie ktorých namietajú, tak ako to umožňuje právny poriadok Slovenskej republiky. Až po ich vyčerpaní a za predpokladu, že by boli splnené ostatné ústavné aj zákonné podmienky, by mohla byť daná právomoc ústavného súdu (IV. ÚS 171/04).

Vychádzajúc z postavenia ústavného súdu ako nezávislého súdneho orgánu ochrany ústavnosti (čl. 124 ústavy), ktorý nie je alternatívnou ani mimoriadnou opravnou inštitúciou vo veciach patriacich do právomoci všeobecných súdov (II. ÚS 1/95, II. ÚS 21/96), ústavný súd sťažnosti sťažovateľov po ich predbežnom prerokovaní odmietol pre nedostatok svojej právomoci na ich prerokovanie (§ 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde).

Vzhľadom na odmietnutie sťažností bolo už bez právneho významu rozhodovať o ďalších návrhoch sťažovateľov vrátane návrhu na odklad vykonateľnosti napadnutého rozsudku.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 12. septembra 2012